

LAG Fanø-Varde Workshop 7. og 8. juni 2017

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

LAG
LOKALE
AKTIONS
GRUPPER

Aftenens program

- Præsentationsrunde (v. alle)
- LAG Fanø-Varde - budget, udviklingsstrategi, indsatsområder mv.
- Retningslinjer for tilskud
- En ansøgnings vej gennem systemet
- Gennemgang af ansøgningsmateriale
- Fri snak og mulighed for spørgsmål

Agenda

- 1.
- 2.
- 3.

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

LAG Fanø-Varde tilskudsmidler

- I 2017 har LAG Fanø-Varde
1,6 mio. kr. til uddeling
- Midlerne er EU midler, der kommer fra Det Danske Landdistriktsprogram

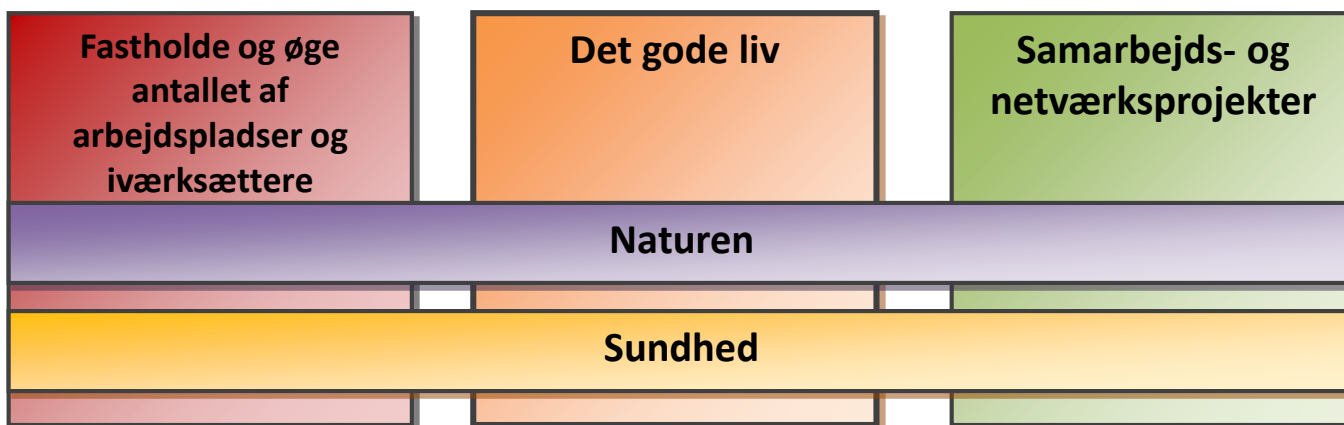

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Udviklingsstrategiens vision og mål

- LAG Fanø-Varde ønsker at bidrage til, at området til stadighed udvikles og at **det gode liv** kan leves i vores byer, landsbyer og landdistrikter.
- Vi ønsker at styrke rammerne for et godt og sundt liv med adgang til job, boliger, servicetilbud, kultur- og fritidstilbud samt med gode muligheder for iværksætteri og lokal erhvervsudvikling.
- LAG Fanø-Varde ønsker at bidrage til vækst og fastholdelse i forhold til både bosætning og erhvervsudvikling.

1. Fastholde og øge antallet af arbejdspladser og iværksættere

Følgende indsatsområder er i fokus:

- **Udvikling af eksisterende virksomheder**
- **Iværksætteri og etablering af nye virksomheder i området**
- Samlet budget: 55% af årets ramme= ca. **880.000 kr.** i 2017 – fordelt ligeligt med 50% af midlerne på hvert af ovenstående indsatsområde
- Kvantitative mål på indsatsområderne (over hele perioden fra 2015-2018):
  - 40 projekter gennemført
  - 15 bevarede arbejdspladser
  - 8 nye arbejdspladser
  - Værdiforøgelse på 7 mio. kr.

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

2. Det gode liv

- Følgende indsatsområder er i fokus:
  - **Aktiviteter der styrker de lokale relationer på tværs af aldersgrupper, interesseskel, landsbyer, nationaliteter, kommunegrænser m.v. (27,5 %)**
  - **Lokale initiativer for bevarelse af kultur – og naturarv og fornyelsesprojekter i landsbyer og basale serviceydelser (45 %)**
  - **Borgerdrevne klima- og miljøprojekter (27,5)**
- Samlet budget: 35% af årets ramme= ca.**560.000 kr.** i 2017 – fordelt med ovenstående angivelser på hvert af ovenstående indsatsområde
- Kvantitative mål på indsatsområderne (over hele perioden fra 2015-2018):
  - 23 projekter gennemført
  - 25.000 personer har fået gavn af aktiviteterne

3. Samarbejds- og netværksprojekter

Følgende indsatsområder er i fokus:

- Samarbejdsprojekter og netværksaktiviteter, der tager udgangspunkt i **Nationalpark og Verdensarv**, og som styrker videndeling og grundlaget for øget vækst – gerne på tværs af kommune- og landegrænser
  - Samarbejdsprojekter og netværksaktiviteter, der går **på tværs af sektorer og skaber nye produkter, oplevelser og koncepter**. Gerne på tværs af kommune- og landegrænser
- Samlet budget: 10 % af årets midler: ca. **160.000 kr.** i 2017 – fordelt ligeligt med 50% af midlerne på hvert af ovenstående indsatsområde
- Kvantitative mål på indsatsområderne (over hele perioden fra 2015-2018):
- 4 projekter gennemført
  - Ingen effektangivelser i forhold til samarbejdsprojekternes effekt i forhold til arbejdspladser og værdiforøgelse, da disse forventes skabt indirekte hos de deltagende virksomheder.

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

På tværs af de tre indsatsområder:

- Ønsker LAG Fanø-Varde at prioritere projekter, der tager udgangspunkt i temaerne **sundhed og naturen omkring os**.
- Dvs. projekter, som ligger inden for ét af ovenstående indsatsområder, og som samtidig arbejder med sundhed og/eller naturen omkring os, vil blive prioriteret frem for andre projekter, som ligeledes måtte ligge inden for samme indsatsområde.

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Generelle retningslinjer

Hvem kan søge tilskud?

- Foreninger
- Enkeltpersoner
- Virksomheder
- Organisationer
- Almennyttige sammenslutninger
- Offentlige myndigheder **obs!** Hvis ansøger er en offentlig myndighed, kan der ikke ydes tilsagn om tilskud til varetagelse af opgaver, som offentlige myndigheder normalt varetager (kerneopgaver).
  - Det gælder også hvis ansøger er selvejende institutioner, der har indgået en driftsoverenskomst med en offentlig myndighed, der modtager offentligt tilskud, der dækker mere end halvdelen af driftsudgifterne.

Hvad gives der tilskud til?

1. Fremme jobskabelse- og vækstskabende erhvervsudvikling inden for følgende temaer

- Etablering og udvikling af små virksomheder og mikrovirksomheder
  - Styrke beskæftigelsen i området, bevarelse af arbejdspladser, reduktion af sæsonmæssige udsving
  - Enkeltpersoner og virksomheder kan søge
- Fremme af erhvervssamarbejde i landdistrikterne, herunder samarbejdsprojekter
  - Medvirke til fremme af erhvervssamarbejde på tværs af sektorer og mellem aktører, der traditionelt ikke arbejder sammen om udvikling af lokalområdet.
  - Enkeltpersoner, foreninger, virksomheder, organisationer og almennyttige sammenslutninger kan søge
- Fremme af innovation i landdistrikterne
  - Fremmer innovation i virksomheder, herunder at viden og erhvervsaktørerne kommunikerer og inspirerer hinanden.
  - Tværgående tema i erhvervsprojekter

Se vejledningen for de specifikke betingelser for tilskud under hvert af de tre ovenstående områder

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Hvad gives der tilskud til?

2. Tilskud til projekter, der har til formål at forbedre rammevilkårene

- Basale servicefaciliteter
  - Alle former for almindelige servicetilbud rettet mod borgerne, der kan bidrage til økonomisk vækst, øget bosætning og fremme forbindelserne ml. land og by
  - Enkeltpersoner, foreninger, virksomheder, organisationer, almennyttige sammenslutninger og offentlige myndigheder kan søge
- Fornyelse i landsbyer
  - Medvirke til at forbedre rammevilkår for virksomheder og borgere og dermed medvirke til øget bosætning
  - Enkeltpersoner, foreninger, virksomheder, organisationer, almennyttige sammenslutninger og offentlige myndigheder kan søge
- Fremme af innovation i landdistrikterne
  - Medvirke til forbedring af rammevilkårene innovativt til gavn for lokalområdet
  - Tværgående tema i projekter, der forbedrer rammevilkårene

Se vejledningen for de specifikke betingelser for tilskud under hvert af de tre ovenstående områder

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Betingelser for tilskud

- **Eksempler på betingelser:**
  - Ansøger skal redegøre for, hvordan projektet bidrager til opfyldelsen af målsætningerne i LAG'ens udviklingsstrategi
  - Der er anført realistiske effekter
  - Ansøger indestår for, at projektets investeringer opretholdes i mindst 5 år
- Og mange mange flere....

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Tilskuddets størrelse

Kun projekter med et budget på minimum 100.000 kr. kan komme i betragtning, således at LAG tilskuddet udgør mindst 50.000 kr.

Projekttype

- Projekter af almennyttig karakter
  - op til 50 % af de tilskudsberettigede udgifter
- Ansøger er en lille eller mellemstor fødevarevirksomhed
  - op til 40 % af de tilskudsberettigede udgifter
- Projekter, der er konkurrenceforvridende og tilskuddet gives som ”de minimis” tilskud
  - Op til 50 % af de tilskudsberettigede udgifter

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Tilskudsberettigede udgifter

Udgifter skal være direkte relateret til et projekt og nødvendige for at gennemføre dette
Afsnit 2.5 samt 2.7 i vejledningen

Eksempler på udgifter:

- Materialer og udstyr
- Erhvervelse og udvikling af computersoftware, varemærker mv.
- Opførelse og forbedring af fast ejendom
- Køb nye maskiner og nyt udstyr samt leje af udstyr, hvis det bliver godkendt
- Køb af brugt udstyr, hvis det ikke tidligere har fået EU tilskud
- Honorarer til arkitekter, ingeniører, rådgivning mv.
- Projektansættelse af ekstern eller intern personale

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Tilskudsberettigede udgifter

Fortsat....

- Rejseomkostninger (billigst muligt) – husk konsulenteres rejseomkostninger, skal medregnes i konsulentens timepris og således indeholdes under den post
- Fakturagebyrer eller andre gebyrer som skyldes krav til dokumentation for afholdelse og betaling af tilskudsberettigede udgifter
- Information og formidling (herunder skiltning)
- Fortæring (dog ikke alkoholiske drikke!)
- Frivilligt arbejde (ved almennyttige projekter – 100 kr. i timen)

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Ikke tilskudsberettigede udgifter

Eksempler

- Udgifter til løn, der ikke er almindelige løndele (fri telefon, gratialer mv.)
- Udgifter til materialer, der er bestilt eller betalt, inden LAG'en har givet igangsætningstilladelse
- Naturalydelse
- Udgifter, der ikke er i overensstemmelse med budgetspekifikation i ansøgningen (hvis I skriver, at belægningen skal være sf-sten og i stedet lægger grus, så kan denne udgift ikke støttes ved udbetalingen)
- Udgifter, hvortil der gives andre EU-tilskud
- Udgifter, ansøger er forpligtet til via anden lovgivning, f.eks. byggesagsgebyr
- Gebyrer (rykkere, bankgebyrer mv.)
- Moms, med mindre denne endeligt bæres af tilsagnshaver
- Driftsudgifter (forsikringer, energiforbrug, abonnementer) med mindre der er givet tilladelse fra ministeriet
- Udgifter forbundet med jordbrugsproduktion
- Udgifter til produkter eller ydelser, som ansøger sælger til projektet fra egen virksomhed, med mindre det sker til kostpriser.

Medfinansiering

Tilskudsmidler indstillet via den lokale aktionsgruppe kan højst udgøre 50% af de tilskudsberettigede projektudgifter. Det betyder, at der altid vil være behov for anden finansiering af projekterne.

- Midler fra andre offentlige myndigheder
- Fondsmidler
- Private midler
- Ansøgers egenfinansiering
- Frivilligt arbejde
- I nogle tilfælde andre EU midler

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Medfinansiering – frivilligt arbejde

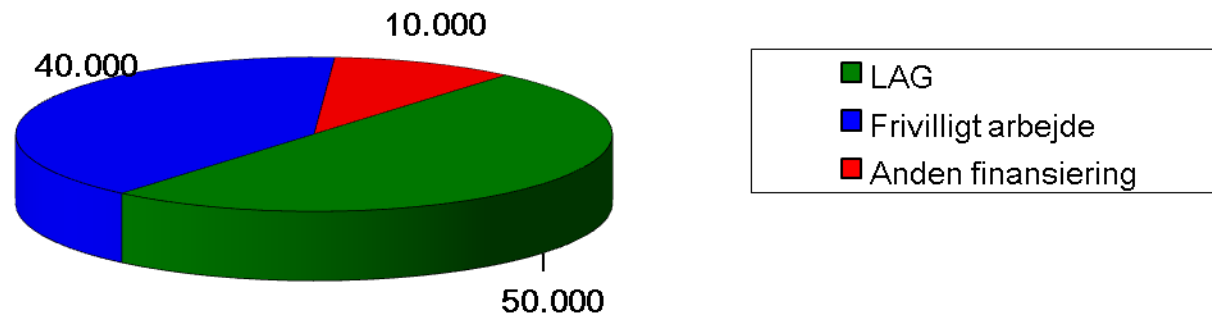
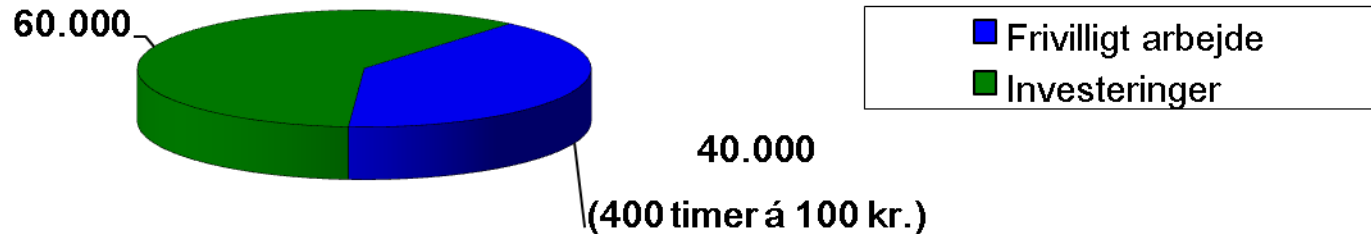
- Frivilligt arbejde er tilskudsberettiget med 100 kr. pr. time.
- Kommercielle projekter kan **ikke** få tilskud til at anvende frivilligt arbejde.
- Mødeaktiviteter kan maksimalt udgøre 20 % af det samlede tidsforbrug på frivilligt arbejde (projektledelse sidestilles dog med praktisk arbejde)
- Deltagelse i kurser og byfester tæller ikke med
- Personer, der varetager frivilligt arbejde, kan IKKE også udføre lønnet arbejde på projektet
- Der kan ligeledes gives tilskud til frivilliges kørsel og andre transportudgifter – dog ikke til og fra bopælen.

- Der skal af ansøgningmaterialet fremgå, hvilke arbejdsopgaver der vil blive varetaget ved frivilligt arbejde, og hvilket timeantal der forventes anvendt til at løse de forskellige opgaver.

- Der findes et skema, som de frivillige skal udfylde som dokumentation for det udførte frivillige arbejde

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Finansieringseksempel – frivilligt arbejde

Rimelige udgifter og andre dokumentationskrav

- **Udgifter over 50.000 kr.**
  - Der skal indsendes 2 eller flere tilbud, prisoverslag, prislister eller anden form for dokumentation, der viser, at ansøger skal betale, hvad der svarer til markedspris for den pågældende ydelse
  - Der kan normalt kun opnås tilskud til det billigste tilskud – ansøger kan dog godt vælge det dyreste, men i ansøgningskemaets budget må kun den billigste udgift anføres.
  - Tilbuddene skal være sammenlignelige og indeholde de samme produkter (dvs. man må ikke spørge den ene om prisen på en Fiat 500 og den anden om prisen på en Porsche Cayenne)
  - Bestyrelsesmedlemmer i en forening kan ikke som erhvervsdrivende give tilbud på en ydelse, til et projekt, som foreningen gennemfører

Rimelige udgifter og andre dokumentationskrav

■ Projektansættelse

- Ansatte eller eksterne kan ansættes til at gennemføre opgaver i et projekt – virksomhedsejere kan dog ikke ansætte sig selv og dermed opnå tilskud til egen løn
- Der skal forelægges en ansættelseskontrakt med følgende oplysninger:
  - Hvem projektansættelsen omfatter
  - Timeløn (se regler for lønberegning i vejledningen)
  - Antal timer
  - Ansættelsesperiode
  - Arbejdsopgaver, som den projektansatte skal udføre (disse skal relatere sig til projektet)
  - Kontrakten skal underskrives og dateres af begge parter
- Den projektansatte skal føre timeregnskab – udarbejdes på månedsbasis
- Timeregnskabet skal indeholde antal timer pr. aktivitet samt dato for arbejdets udførelse
- I forbindelse med udbetaling skal timeregnskab og lønsedler vedlægges

Rimelige udgifter og andre dokumentationsgrav

- **Eksterne konsulenter**

- Ved brug af eksterne konsulenter hvor udgiften overstiger 50.000 kr. skal der indhentes to tilbud på opgaven
- I ansøgningen skal konsulentens opgave udspecificeres
- Der kan IKKE ydes tilskud til en konsulent for udarbejdelse af ansøgningen
- Timelønnen for eksterne konsulenter skal indeholde alle udgifter, f.eks. transportudgifter og fortæring

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Rimelige udgifter og andre dokumentationsgrav

- **Bygge- og anlægsprojekter over 300.000 kr. (afsnit 3.7 i vejledningen)**
  - Er omfattet af tilbudsloven (både private og offentlige projekter) – to former for indhentning af tilbud
  - Underhåndsbud
    - 2-4 selvvalgte leverandører inviteres til at byde på opgaven
    - Skabelon til opfordringsbrev ligger på LAG'ens hjemmeside
    - Der skal udarbejdes skriftlig begrundelse for valg af leverandør samt for at forkaste de andre leverandører
  - Licitation
    - Opgaven udbydes offentligt, f.eks. ved annonce
- **Husk ved større ændringer, skal der måske laves nyt udbud (og der skal søges om projektændring hos LAG'en)**
- **Dokumentation for at tilbudsloven er overholdt, skal senest medsendes ved anmodning om udbetaling**

Skiltning og synlighed

- Tilskudsmodtager er forpligtet til at informere om EU's deltagelse i finansiering af et projekt. Kravet gælder publikationer, investeringer og infrastruktur/byggeprojekter.
- **Ved tilskud på 375.000 kr. og under:**
  - Publikationer, dvs. bøger, foldere, nyhedsbreve, plakater, hjemmesider m.m. i tilknytning til projektet: her skal tydeligt fremgå af publikationen, at projektet er støttet af EU med teksten: Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne". Der skal tillige være EU logo og logo for LEADER metoden.
  - På **hjemmeside og andet elektronisk materiale** skal der desuden være et link til den europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne (ELFUL).
  - http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_da.htm
- **Ved tilskud på over 375.000 kr.:**
  - Der skal opsættes skilt/plade allerede i projektperioden (størrelse skal minimum være A3)
  - Derudover samme regler som ovenfor.
- **LÆS TILSAGNSBREVET: HER STÅR JERES NØJAGTIGE BETINGELSER FOR SKILTNING!**

Ansøgningsprocessen

1. Ansøgningen sendes via PROMIS ansøgningssystemet, hvor LAG Fanø-Varde kan se ansøgningerne til videre sagsbehandling. OBS: God idé – send mail til os når I har trykket på indsend ansøgning. Indtil da ligger den kun som kladde!
  - Senest 29. august 2017
  - Igangsættelsestilladelse fra dato for modtagelse – for egen regning og risiko
  - Evt. angivelse af, at der samtidig søges om mellemfinansiering hos Fanø eller Varde Kommune (kun ikke-kommercielle projekter)
2. Ansøgningerne behandles af LAG Fanø-Varde
  - Ved hjælp af et prioriteringsværktøj, således at vi sikrer ensartet sagsbehandling
  - På bestyrelsesmøde den 28. september
  - Bestyrelsen indstiller til tilsagn (helt eller delvist), eller
  - Bestyrelsen giver afslag (med begrundelse, og evt. med idéer til, hvordan man kan arbejde videre med projektet)

Ansøgningsprocessen

3. Indstillede projekter indsendes til endelig behandling og godkendelse i Erhvervsministeriet, LAG sekretariatet
  - Legalitetskontrol
  - Behandlingstid - ca. 40 arbejdsdage!

4. Tilsagn fra Erhvervsministeriet
  - Med evt. betingelser
  - Retningslinjer (for f.eks. synliggørelse af tilsagnet)
  - LÆS DET GRUNDIGT

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Ansøgningsprocessen

5. Udbetaling af midler

- Først når udgifterne er afholdt – foregår i nyt elektronisk online skema
- Link via LAG Fanø-Vardes hjemmeside

Vær opmærksom, hvis budgettet eller aktiviteterne ændrer sig undervejs – så skal disse godkendes af ministeriet, **FØR** de iværksættes og senest 3 måneder inden projektafslutning

6. Afslutning

- Senest 2 mdr. efter projektperiodens udløb (står i tilsagnsbrevet)
- Besigtigelse

OG Husk...

Koordinatorerne er placeret lokalt - brug os!

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Prioriteringsværktøj

- Alle LAG'er er pålagt at bruge et prioriteringsskema, så vi sikrer, at ansøgningerne bliver behandlet ens.
- Prioriteringsskemaet indeholder følgende kriterier, der er vægtet forskelligt
  - **Projektbeskrivelse og ansøger** (er den fyldestgørende med tidsplan, budget, driftsbudget mv. og er ansøger kompetent til at gennemføre projektet) - vægtning 1,2
  - **Relevans** (ligger projektet inden for udviklingsstrategien, og evt. inden for ét eller flere af de tværgående indsatsområder) – vægtning **1,44**
  - **Synlighed** (kommunikationsplan) – vægtning 1,08
  - **Lokal forankring** - vægtning **1,32**
  - **Samarbejde** – vægtning **1,32**
  - **Innovation** – vægtning 0,72
  - **Bæredygtighed** (økonomisk, grøn profil, levedygtighed) – vægtning **1,32**
- Desuden også følgende effektmål
  - **Økonomiske effekter** – vægtning 1,2
  - **Miljømæssige, klima, sociale og kulturelle effekter** – hver især vægtet med 0,6

Kriterierne er beskrevet i udviklingsstrategien

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

Gennemgang af ansøgningsmateriale

- www.lag-fanoe-varde.dk – herfra link til ministeriets hjemmeside

Følgende skal medsendes ansøgningskemaet i systemet

- Forretningsplan for erhvervsprojekter
- Evt. yderligere projektbeskrivelse
- Dokumentation for rimelige priser (i form af tilbud eller lignende)
- Driftsbudget
- Vedtægter, hvis selvejende institution eller forening (husk at følge jeres vedtægter i forbindelse med underskrift på ansøgningen)
- Dokumentation for at brugt udstyr ikke tidligere har opnået EU-tilskud (hvis relevant)
- CV for ansøger hvis relevant
- Tegninger, billeder, kort mv. hvis relevant
- Uddybende beskrivelse af det frivillige arbejde fordelt med timetal
- Uddybning af konsulentens arbejde
- Projektansættelseskontrakt – alternativt, hvis ikke indgået endnu, så en beskrivelse af dennes opgaver

Hvis I får tilsagn fra Erhvervsstyrelsen – så HUSK

- At læse tilsagnsbrevet
- **Finde vejledningen frem og læse afsnit 4**
- At være opmærksom specielt i forbindelse med budget- og indholdsmæssige ændringer samt ved forlængelse af tilsagnsperioden
  - Ved ændringer i projektet, skal disse godkendes **inden** de iværksættes
  - Anmodningen skal ske 3 måneder før den oprindelige slutdato
  - Der kan ikke søges om ændringer efter projektperiodens udløb
  - Husk 10 % reglen i forbindelse med budgetændringer (denne gælder dog ikke i forhold til forhøjelse af timesatsen for projektansættelser og konsulenter, ej heller ved forhøjelse af antallet af frivillige arbejdstimer – i disse tilfælde skal altid søges om godkendelse ad budgetændringer)

www.lag-fanoe-varde.dk

**Kontakt koordinatorene:
Jacob Bay jkb@fanoe.dk**

Lisbeth Højvang Linding lisl@varde.dk

Den Europæiske Landbrugsfond for
Udvikling af Landdistrikterne: Danmark
og Europa investerer i landdistrikterne

LAG
LOKALE
AKTIONS
GRUPPER